TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. birželio 20 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Tėvų pareigos – Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 – 10 ir 11 straipsniai – Jurisdikcija vaiko neteisėto išvežimo atvejais – Vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta valstybėje narėje iki neteisėto išvežimo – Grąžinimo iš valstybės narės į trečiąją valstybę procedūra – Sąvoka „prašymas grąžinti“ – 1980 m. spalio 25 d. Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų“

Byloje C-35/23 (*Greislzel*) [1]

dėl *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) 2023 m. sausio 16 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. sausio 25 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Tėvas

prieš

motiną,

dalyvaujant

vaikui L,

advokatui,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos, teisėjai O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin ir L. S. Rossi (pranešėja),

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorė N. Mundhenke, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2023 m. gruodžio 7 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: vokiečių.

[1] Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo ar pavardės.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– tėvo, atstovaujamo *Rechtsanwälte* A. Hamerak ir T. von Plehwe,

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, M. Hellmann, R. Kanitz ir J. Simon,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, M. Kozak ir S. Żyrek,

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Vollrath ir W. Wils,

susipažinęs su 2024 m. vasario 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), 10 ir 11 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp Šveicarijoje gyvenančio Vokietijos piliečio, nepilnamečio vaiko L tėvo, ir vaiko motinos dėl tėvų pareigų vaiko atžvilgiu.

Teisinis pagrindas

1980 m. Hagos konvencija

3 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudaryta Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – 1980 m. Hagos konvencija), kaip matyti iš jos preambulės, siekiama „tarptautiniu mastu apsaugoti vaikus nuo žalingų padarinių, kurių sukelia jų neteisėtas išvežimas ar laikymas, ir nustatyti tvarką, kuri užtikrintų greitą jų sugrąžinimą į valstybę, kurioje jie nuolat gyvena, taip pat užtikrinti bendravimo teisės matytis su vaiku apsaugą“.

4 Šios konvencijos 6 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Susitariančioji Valstybė paskiria centrinę įstaigą pareigoms, kurias tokioms įstaigoms nustato ši [k]onvencija, vykdyti.“

5 Minėtos konvencijos 8 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtinta:

„Bet kuris asmuo, įstaiga ar kita organizacija, teigianti, kad vaikas yra išvežtas ar laikomas pažeidžiant globos teises, gali kreiptis į vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos centrinę įstaigą arba į bet kurios kitos Susitariančiosios Valstybės centrinę įstaigą dėl pagalbos užtikrinti vaiko grąžinimą.“

6 Pagal šios konvencijos 12 straipsnio pirmą pastraipą:

„Jei vaikas yra neteisėtai išvežtas arba laikomas, kaip nurodyta 3 straipsnyje, ir jei pradedant procesą Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra vaikas, teismo ar administracinėse institucijose dar nėra

praėjęs vienerių metų terminas nuo tos dienos, kai vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar laikomas, bylą nagrinėjanti institucija nurodo vaiką tuojau pat grąžinti.“

7 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnyje numatyta:

„Nepaisant ankstesnio straipsnio nuostatų, valstybės, į kurią kreipiamasi, teismo ar administracinė institucija neprivalo nurodyti grąžinti vaiką, jei asmuo, įstaiga ar kita organizacija, kuri prieštarauja, kad vaikas būtų grąžintas, įrodo, kad:

a) asmuo, įstaiga ar kita organizacija, kuri rūpinosi vaiku, vaiko išvežimo ar laikymo metu iš tiesų nesinaudojo globos teisėmis arba neprieštaravo ar vėliau sutiko, kad vaikas būtų išvežtas ar laikomas; arba

b) yra didelė rizika, kad vaiką grąžinus jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba kad vaikas paklius į kitą netoleruotiną situaciją.

<…>“

8 1980 m. Hagos konvencijos 34 straipsnyje numatyta:

„<…> ši [k]onvencija neriboja prašančiosios valstybės ir valstybės, į kurią kreipiamasi, galiojančių tarptautinių dokumentų taikymo <…> siekiant grąžinti neteisėtai išvežtą ar laikomą vaiką arba įgyvendinti teisę su juo matytis.“

Reglamentas Nr. 2201/2003

9 Reglamento Nr. 2201/2003 12, 17 ir 18 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(12) Jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo la[biau] atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų. Tai reiškia, kad jurisdikcija turėtų pirmiausiai priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybei narei [valstybės narės teismams], išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus arba pagal tėvų pareigų turėtojų susitarimą.

<…>

(17) Vaiko neteisėto išvežimo ar negrąžinimo atvejais, vaiko grąžinimas turėtų būti užtikrinamas nedelsiant ir šiuo tikslu turėtų ir toliau būti taikoma [1980 m.] Hagos konvencija, papildoma šio reglamento, ypač 11 straipsnio, nuostatomis. Valstybės narės, į kurią arba kurioje vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar negrąžintas, teismai turėtų galėti pasipriešinti [prieštarauti] jo grąžinimui konkrečiais tinkamai pateisinamais atvejais. Tačiau toks sprendimas galėtų būti pakeičiamas paskesniu vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo valstybės narės teismo sprendimu. Jei tas sprendimas numatytų vaiko grąžinimą, grąžinimas turėtų įvykti be jokios specialios procedūros, reikalaujamos tam sprendimui pripažinti ir vykdyti valstybėje narėje, į kurią arba kurioje vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar negrąžintas.

(18) Tais atvejais, kai teismas nusprendžia negrąžinti vaiko remdamasis 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsniu, jis turėtų informuoti jurisdikciją turintį teismą ar centrinę instituciją valstybėje narėje, kurioje vaikas turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo. Jei teismas pastarojoje valstybėje narėje neperėmė [bylos] savo žinion, šis teismas ar centrinė institucija turėtų apie tai pranešti šalims. Ši pareiga neturėtų neleisti centrinei institucijai taip pat pranešti atitinkamoms valdžios institucijoms pagal nacionalinę teisę.“

10 Šio reglamento 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžimai“ nustatyta:

„Šiame reglamente:

<…>

7) „tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu. [Jos apima, be kita ko, globos ir bendravimo teises];

<…>

9) „globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;

<…>

11) „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“ – tai vaiko išvežimas ar negrąžinimas tais atvejais, kai:
   a) tuo pažeidžiamos globos teisės, įgytos teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo [pagal valstybės narės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji iki pat išvežimo ar negrąžinimo, teisę];

      ir

   b) jei išvežimo ar negrąžinimo metu globos teisėmis buvo faktiškai naudojamasi drauge ar jų su niekuo nesidalijant arba jomis taip būtų naudojamasi išvežimui ar negrąžinimui [jeigu vaikas nebūtų išvežtas ar negrąžintas]. Laikoma, kad globa yra įgyvendinama kartu, kai pagal teismo sprendimą ar įstatymų nustatyta tvarka vienas tėvų teisių [pareigų] turėtojas negali spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos be kito tėvų pareigų turėtojo sutikimo.“

11 Reglamento Nr. 2201/2003 II skyriaus „Jurisdikcija“ 2 skirsnį „Tėvų pareigos“ sudaro 8–15 straipsniai.

12 Minėto reglamento 8 straipsnyje „Bendroji jurisdikcija“ įtvirtinta:

„1. Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.

2. Šio straipsnio 1 daliai taikomos 9, 10 ir 12 straipsnių nuostatos.“

13 To paties reglamento 10 straipsnyje „Jurisdikcija vaikų grobimo atvejais“ numatyta:

„Vaiką neteisėtai išvežus ar negrąžinus, valstybės narės, kurioje vaikas iki [pat] neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teismai išlaiko savo jurisdikciją iki tol, kol vaikas įgyja nuolatinę gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje ir:

a) išvežimui ar negrąžinimui tylėjimu pritaria kiekvienas globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija;

arba

b) vaikas toje kitoje valstybėje narėje pragyvena bent vien[us] metus nuo to, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija sužinojo arba turėjo sužinoti apie vaiko buvimo vietą, ir vaikas susigyvena su nauja aplinka, ir įvykdoma bent viena iš [šių] sąlygų:
   i) per vien[us] metus nuo to, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija sužinojo arba turėjo sužinoti apie vaiko buvimo vietą, valstybės narės, kurioje vaikas buvo išvežtas ar yra laikomas, kompetentingoms valdžios institucijoms nebuvo pateiktas prašymas jį grąžinti;
   ii) globos teisių turėtojo prašymas grąžinti buvo atsiimtas ir per i papunktyje nustatytą laikotarpį nebuvo pateiktas naujas prašymas;
   iii) byla valstybės narės, kurioje vaikas iki [pat] neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teisme buvo užbaigta pagal 11 straipsnio 7 dalį;
   iv) valstybės narės, kurioje vaikas iki [pat] neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teismai priėmė sprendimą dėl globos, nereikalaujantį vaik[o] grąžinti.“

14 Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnyje „Vaiko grąžinimas“ nustatyta:

„1. Tais atvejais, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija prašo valstybės narės teismą priimti sprendimą remiantis [1980 m. Hagos konvencija] sugrąžinti neteisėtai išvežtą ar kitoje[,] nei jis nuolat gyveno[,] [iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo] valstybėje narėje [neteisėtai] laikomą vaiką, taikomos šio straipsnio 2–8 dalys.

<…>

6. Jei teismas priėmė nutartį dėl vaiko negrąžinimo pagal [1980 m.] Hagos konvencijos 13 straipsnį, tas teismas turi [nedelsdamas] tiesiogiai arba per savo centrinę instituciją perduoti teismo įsakymo [nutarties] dėl negrąžinimo ir atitinkamų dokumentų, visų pirma teismo posėdžio protokolo, kopiją valstybės narės, kurioje tas vaikas iki [pat] neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, jurisdikciją turinčiam teismui arba centrinei institucijai, kaip nustatyta pagal nacionalinę teisę. [Teismas turi gauti visus nurodytus dokumentus per vieną mėnesį nuo nutarties dėl negrąžinimo priėmimo dienos.]

7. Jei viena iš šalių į valstybės narės, kurioje vaikas iki [pat] neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teismus dar nesikreipė, šio straipsnio 6 dalyje minėtą informaciją gavęs teismas ar centrinė institucija turi pranešti šalims ir pakviesti jas pagal nacionalinę teisę per tris mėnesius nuo pranešimo teikti teismui teikimus [pateikti teismui pastabų], kad teismas galėtų apsvarstyti [išnagrinėti] vaiko globos klausimą.

Nepažeisdamas šiame reglamente pateikiamų jurisdikcijos taisyklių, teismas užbaigia bylą, jei per tą laikotarpį negauna jokių teikimų [pastabų].

8. Nepaisant sprendimo [nutarties] dėl negrąžinimo pagal 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnį, bet kuris vėlesnis vaiką grąžinti reikalaujantis sprendimas, kurį priėmė pagal šį reglamentą jurisdikciją turintis teismas, siekiant užtikrinti vaiko grąžinimą yra vykdomas pagal III skyriaus 4 skirsnį.“

15 Reglamento 60 straipsnyje „Sąsaja su tam tikromis daugiašalėmis konvencijomis“ nustatyta:

„Santykiuose tarp valstybių narių šis reglamentas pakeičia toliau išvardytas konvencijas [turi viršenybę prieš toliau išvardytas konvencijas] tiek, kiek jos susijusios su bylomis, kurioms taikomas šis reglamentas:

<…>

e) [1980 m. Hagos konvenciją].“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 L gimė 2014 m. lapkričio mėn. Šveicarijoje, ji turi dvigubą (Vokietijos ir Lenkijos) pilietybę. Jos tėvas, Vokietijos pilietis, nuo 2013 m. birželio mėn. dėl profesinių priežasčių gyvena Šveicarijoje, o Lenkijos pilietybę turinti motina nuo 2015 m. sausio mėn. iki 2016 m. balandžio mėn. kartu su dukra gyveno Frankfurte prie Maino (Vokietija); tame mieste L tėvai ir susituokė.

17 Nuo 2015 m. sausio mėn. iki 2016 m. balandžio mėn. tėvas reguliariai lankė motiną ir dukrą Vokietijoje.

18 2015 m. gegužės mėn. Šveicarijos migracijos tarnyba patenkino tėvo pateiktą prašymą dėl šeimos susijungimo; tada motinai buvo suteiktas terminuotas (iki 2019 m. gruodžio 31 d. galiojęs) leidimas gyventi Šveicarijoje.

19 2016 m. balandžio 9 d. motina su L persikėlė į Lenkiją. Motina pranešė, kad visa šeima išvyko iš Frankfurto prie Maino, ir nurodė tėvo adresą Šveicarijoje. 2016 m. vasarą motina kandidatavo į kelias darbo vietas Šveicarijoje. Nuo 2016 m. lapkričio mėn. ji dirba Lenkijoje.

20 Iš pradžių tėvas lankė Lenkijoje gyvenančią savo žmoną ir dukrą. Vis dėlto nuo 2017 m. balandžio mėn. motina neleido tėvui naudotis savo teise bendrauti su jų dukra. Motina užrašė ją į vaikų darželį Lenkijoje be tėvo sutikimo. 2017 m. gegužės mėn. pabaigoje motina tėvui pranešė su dukra liksianti Lenkijoje.

21 2017 m. liepos 7 d. tėvas per Šveicarijos centrinę instituciją, t. y. Berno federalinę teisingumo tarnybą, pateikė prašymą dėl vaiko grąžinimo į Šveicariją pagal 1980 m. Hagos konvenciją.

22 2017 m. gruodžio 8 d. sprendimu *Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie* (Krokuvos Naujosios Hutos apylinkės teismas, Lenkija) atmetė šį prašymą, motyvuodamas tuo, kad tėvas davė sutikimą motinai su L neribotam laikui persikelti į Lenkiją. Be to, tas teismas pripažino, kad grąžinus vaiką kiltų didelė rizika vaiko interesams, kaip tai suprantama pagal 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktą, nes tėvas prisipažino vieną kartą smurtavęs prieš vaiko motiną.

23 2018 m. balandžio 17 d. nutartimi *Sąd Okręgowy w Krakowie* (Krokuvos apygardos teismas, Lenkija) atmetė tėvo apeliacinį skundą dėl šio sprendimo.

24 2017 m. rugsėjo 27 d. motina Lenkijoje pradėjo santuokos nutraukimo procedūrą. 2017 m. spalio mėn. ji taip pat pranešė X komunai (Šveicarija) apie L išvykimą.

25 2018 m. birželio 5 d. sprendimu *Sąd Okręgowy w Krakowie* (Krokuvos apygardos teismas, Lenkija) suteikė motinai laikiną L globą ir nustatė tėvui prievolę išlaikyti vaiką. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad 2022 m. tėvas aplankė vaiką Lenkijoje pagal šioje valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą.

26 Tėvas nebesiekia, kad vaikas būtų grąžintas remiantis 1980 m. Hagos konvencija, kaip buvo nurodęs 2018 m. birželio 29 d. *Bundesamt für Justiz* (Federalinė teisingumo tarnyba) Bonoje (Vokietija) pateiktame antrame prašyme grąžinti vaiką.

27 2018 m. liepos 12 d. tėvas pareiškė ieškinį *Amtsgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino apylinkės teismas, Vokietija), prašydamas išimtinių vaiko globos teisių, teisės nustatyti vaiko gyvenamąją vietą, taip pat grąžinti vaiką jam į Šveicariją nuo sprendimo įsigaliojimo momento.

28 Tėvas teigia, kad jis ir vaiko motina 2015 m. susitarė kartu su L gyventi Šveicarijoje. Nurodo, kad 2016 m. balandžio mėn. motina nusprendė ribotam laikui persikelti gyventi pas savo tėvus į Lenkiją. Tėvas su tuo sutiko, bet gyvenimo toje šalyje laikotarpį apribojo iki dvejų trejų metų. Buvo sutarta, kad ne vėliau kaip nuo 2017 m. lapkričio mėn. vaikas lankys vaikų darželį Šveicarijoje.

29 Motina nesutinka su prašymu. Ji teigia, kad tėvas sutiko, kad ji persikeltų į Lenkiją, ir dalyvavo Lenkijos paso išdavimo procedūroje. Vis dėlto, motinos teigimu, nebuvo susitarta nei dėl laikino persikėlimo į Lenkiją, nei dėl persikėlimo į Šveicariją.

30 2019 m. birželio 3 d. sprendimu *Amtsgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino apylinkės teismas, Vokietija) atmetė tėvo prašymą suteikti jam išimtines vaiko globos teises, motyvuodamas tuo, kad neturi tarptautinės jurisdikcijos priimti sprendimo šiuo klausimu.

31 Tėvas *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo, jis iš esmės nurodė, kad Vokietijos teismų jurisdikcija kyla iš Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 6 dalies, siejamos su jo 7 dalimi, taip pat iš 10 straipsnio.

32 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia pažymi, kad tuomet, kai tėvas pateikė prašymą pirmojoje instancijoje (t. y. 2018 m. liepos 12 d.), L nuolat gyveno Lenkijoje, todėl Vokietijos teismų jurisdikcija negali būti grindžiama Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalimi.

33 Antra, dėl šių teismų jurisdikcijos, kuri, pasak tėvo, kyla iš Reglamento Nr. 2201/2003 10 ir 11 straipsnių, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šiuos straipsnius reikia aiškinti kartu, ir pažymi, kad jie taikomi tik valstybių narių tarpusavio santykiuose. Dėl šios priežasties jis pripažino, kad tėvo 2017 m. liepos 7 d. prašymu per Berno federalinę teisingumo tarnybą pradėtoje procedūroje dėl vaiko grąžinimo į Šveicariją iš Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio kylantys reikalavimai, susiję su procedūrų įgyvendinimu pagal 1980 m. Hagos konvenciją, netaikomi, nes Reglamentas Nr. 2201/2003 nėra privalomas Šveicarijos Konfederacijai.

34 Taigi, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atmetus prašymą grąžinti, Lenkijos teismas neturėjo pagrindo imtis šio reglamento 11 straipsnio 6 ir 7 dalyse nurodytų veiksmų ir informuoti Vokietijos teismų ar centrinės institucijos apie sprendimą negrąžinti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad antrasis prašymas grąžinti, kurį tėvas pateikė Federalinei teisingumo tarnybai Bonoje prieš pat pateikdamas prašymą dėl išimtinės vaiko globos (tuo pagrindu buvo pradėta ši procedūra), negali būti pagrindas išlaikyti jurisdikciją pagal minėto reglamento 10 straipsnį, nes tėvas, pateikęs šį prašymą grąžinti, nesiėmė jokių tolesnių veiksmų.

35 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad nors šioje byloje taikytinas Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnis, vis dėlto jo b punkto i papunkčio, numatančio, kad valstybės narės, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, teismai išlaiko jurisdikciją, taikymo sąlygos iš esmės nėra įvykdytos. Nors tėvas teigia, kad 2017 m. gegužės mėn. vaikas buvo neteisėtai išvežtas į Lenkiją, prašymą dėl globos teisių jis pateikė tik 2018 m. liepos 12 d., taigi reglamento 10 straipsnio b punkto i papunktyje nustatyto vienų metų termino nebuvo laikomasi. Kita vertus, šio termino būtų buvę paisoma, jeigu jis būtų pradėtas skaičiuoti nuo tada, kai vaikas, tėvo teigimu, turėjo pradėti lankyti vaikų darželį Šveicarijoje, t. y. nuo 2017 m. lapkričio mėn.

36 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šiuo klausimu šioje procedūroje tėvo nurodytos faktinės aplinkybės skiriasi nuo aplinkybių, jo nurodytų vykstant procedūrai pagal 1980 m. Hagos konvenciją. Taigi kyla klausimas, ar terminui pasibaigus tėvas prarado teisę nurodyti naujas faktines aplinkybes dėl tikslios neteisėto išvežimo datos ir dėl to, ar pagal šią konvenciją vykdomose procedūrose taikytinas taisykles dėl įrodinėjimo pareigos galima taikyti šioje byloje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad pagal minėtą konvenciją priimtas sprendimas dėl prašymo grąžinti vaiką jam nėra privalomas ir kad jis turi įvertinti tėvo pateiktame faktinių aplinkybių aprašyme esančius prieštaravimus.

37 Galiausiai, ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, atsisakius grąžinti vaiką pagal 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnį, Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 6–8 dalyse įtvirtintomis nuostatomis skatinama bylas dėl vaiko globos kelti valstybės narės, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat jo neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, teismuose. Vis dėlto, priešingai, nei teigia tėvas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog tam, kad būtų taikomos 11 straipsnio nuostatos, būtinai turi būti vykdoma 1980 m. Hagos konvencijoje numatyta procedūra tarp dviejų valstybių narių, kurioms privalomas Reglamentas Nr. 2201/2003, o šiuo atveju taip nėra.

38 Tokiomis aplinkybėmis *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„Kokiu mastu Reglamento [Nr. 2201/2003] 10 ir 11 straipsniuose nustatytas reguliavimo mechanizmas taikomas tarp Sąjungos valstybių narių vykdomoms procedūroms?

Konkrečiai:

1. Ar tokiu atveju, kai vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki jo išvežimo buvo Sąjungos valstybėje narėje (Vokietijoje) ir tarp Sąjungos valstybė narės (Lenkijos) bei trečiosios valstybės (Šveicarijos) vyko [1980 m. Hagos konvencija] grindžiama grąžinimo procedūra, per kurią buvo atsisakyta grąžinti vaiką, taikomas Reglamento [Nr. 2201/2003] 10 straipsnis, dėl ko išlaikoma ankstesnės gyvenamosios vietos valstybės [narės] teismų jurisdikcija?

   Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

2. Kokie reikalavimai, taikant Reglamento [Nr. 2201/2003] 10 straipsnio b punkto i papunktį, turi būti keliami siekiant pagrįsti [ankstesnės vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų] jurisdikcijos išlaikymą?

3. Ar Reglamento [Nr. 2201/2003] 11 straipsnio 6–8 dalys taikomos ir tokiu atveju, kai pagal 1980 m. Hagos konvenciją vyksta vaiko grąžinimo iš Sąjungos valstybės narės, į kurią vaikas buvo išvežtas, į trečiąją valstybę procedūra, jei vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki jo išvežimo buvo kitoje Sąjungos valstybėje narėje?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

39 Pagal suformuotą jurisprudenciją, nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Į tai atsižvelgdamas Teisingumo Teismas prireikus turi performuluoti jam pateiktus klausimus (2024 m. sausio 30 d. Sprendimo *Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR – Sofia*, C-118/22, EU:C:2024:97, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

40 Nagrinėjamu atveju pirmasis klausimas susijęs su tuo, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio taikymas priklauso nuo to, ar tarp dviejų valstybių narių vykdoma vaiko grąžinimo procedūra pagal 1980 m. Hagos konvenciją, kurią papildo šio reglamento 11 straipsnio nuostatos. Vis dėlto, kadangi tėvas iki ginčo šioje byloje pradėjo vaiko grąžinimo procedūrą per Šveicarijos Konfederacijos, t. y. trečiosios valstybės, kuriai neginčijamai Reglamentas Nr. 2201/2003 nėra privalomas, centrinę instituciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinėje byloje netaikomos nei šio 11 straipsnio, nei 10 straipsnio nuostatos.

41 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar Vokietijos teismai išlaiko jurisdikciją kaip valstybės narės, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat jo neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, teismai.

42 Vadinasi, pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškini, ar Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad ši nuostata nebetaikoma vien dėl to, kad trečiosios valstybės centrinei institucijai buvo pateiktas prašymas pradėti vaiko grąžinimo procedūrą pagal 1980 m. Hagos konvenciją ir kad ši procedūra pasibaigė nesėkmingai.

43 Lenkijos vyriausybė neginčija šio klausimo priimtinumo ir teigia, kad 10 straipsnis netaikytinas pagrindinėje byloje, nes Lenkijos teismas atmetė L tėvo prašymą nurodyti vaiką grąžinti pagal 1980 m. Hagos konvenciją, nusprendęs, kad šis vaikas nebuvo neteisėtai išvežtas ar negrąžintas.

44 Šiuo atžvilgiu pakanka pažymėti, kad, kaip patvirtinta Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 8 dalyje, valstybės narės teismo sprendimas atmesti prašymą grąžinti pagal 1980 m. Hagos konvenciją netrukdo kitos valstybės narės teismui pripažinti savo jurisdikcijos pagal šio reglamento 10 straipsnį.

45 Atsižvelgiant į šį patikslinimą reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalį bendrąją jurisdikciją su tėvų pareigomis susijusioje byloje turi valstybės narės, kurioje yra nuolatinė vaiko gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, teismai. Iš tiesų dėl geografinio artumo šie teismai paprastai gali geriausiai įvertinti priemones, kurių reikia imtis dėl vaiko interesų (2022 m. liepos 14 d. Sprendimo *CC (Vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos perkėlimas į trečiąją valstybę)*, C-572/21, EU:C:2022:562, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

46 Vis dėlto pagal šio reglamento 8 straipsnio 2 dalį šiai bendrajai jurisdikcijai taikomos minėto reglamento „9, 10 ir 12 straipsnių nuostatos“.

47 Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnyje numatyta, kad, vaiką neteisėtai išvežus ar negrąžinus, valstybės narės, kurios teritorijoje vaikas iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo nuolat gyveno, teismai išlaiko savo jurisdikciją iki tol, kol vaikas įgyja nuolatinę gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje.

48 Jurisdikcijos perdavimas tos kitos valstybės narės teismams priklauso nuo 10 straipsnio a punkte nustatytos sąlygos, kad globos teises turintis asmuo sutiko su tokiu išvežimu ar negrąžinimu, arba nuo jo b punkte nustatytų sąlygų. Pagal b punktą reikalaujama, kad, pirma, vaikas toje kitoje valstybėje narėje turi būti pragyvenęs bent vienus metus po to, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita įstaiga sužinojo arba turėjo sužinoti apie vaiko buvimo vietą, antra, kad, vaikas turi būti susigyvenęs su nauja aplinka, ir, trečia, turi būti tenkinama viena iš keturių šios nuostatos i–iv punktuose nurodytų sąlygų. Šio punkto i papunktyje įtvirtinta sąlyga, kad per vienus metus nuo to momento, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija sužinojo arba turėjo sužinoti apie vaiko buvimo vietą, „valstybės narės, kurioje vaikas buvo išvežtas ar yra laikomas, kompetentingoms valdžios institucijoms nebuvo pateiktas prašymas jį grąžinti“.

49 Be to, reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 1 dalį tais atvejais, kai globos teises turintis asmuo prašo valstybės narės kompetentingų institucijų priimti sprendimą remiantis 1980 m. Hagos konvencija sugrąžinti neteisėtai išvežtą ar kitoje, nei jis nuolat gyveno iki pat išvežimo, valstybėje narėje laikomą vaiką, taikomos minėto 11 straipsnio 2–8 dalys.

50 Iš to 11 straipsnio formuluotės aiškiai matyti, kad ši nuostata taikoma tik tais atvejais, kai pagal 1980 m. Hagos konvenciją tarp valstybių narių buvo pradėta neteisėtai išvežto ar laikomo vaiko grąžinimo procedūra.

51 Vis dėlto nei šio reglamento 10 straipsnio formuluotė, nei sistema ar siekiami tikslai neleidžia teigti, kad jame numatyta specialiosios jurisdikcijos taisyklė, kuria iš esmės siekiama išlaikyti valstybės narės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki pat jo neteisėto išvežimo ar

negrąžinimo, jurisdikciją, nebėra taikytina dėl to, kad pagal 1980 m. Hagos konvenciją tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės centrinių ar teisminių institucijų buvo pradėta grąžinimo procedūra, kuri pasibaigė nesėkmingai.

52 Iš tiesų, pirma, reikia priminti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnyje nustatyta jurisdikcijos taisyklė grindžiama „neteisėtu vaiko išvežimu ar negrąžinimu“, o pagal to reglamento 2 straipsnio 11 punktą tokiu laikomas vaiko išvežimas ar negrąžinimas pažeidžiant globos teises, įgytas teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu, pagal valstybės narės, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat išvežimo, teisę, jeigu išvežimo ar negrąžinimo metu globos teisėmis buvo faktiškai naudojamasi kartu ar atskirai arba būtų buvę naudojamasi, jei vaikas nebūtų išvežtas ar negrąžintas (šiuo klausimu žr. 2021 m. rugpjūčio 2 d. Sprendimo *A*, C-262/21 PPU, EU:C:2021:640, 44 punktą).

53 Taigi šioje neteisėto vaiko išvežimo ar negrąžinimo apibrėžtyje pateikiama tik nuoroda į vieno iš tėvų pareigų turėtojų globos teisių pažeidimą pagal valstybės narės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki pat išvežimo ar negrąžinimo, teisę. Todėl ji nepriklauso nuo to, ar globos teisių turėtojas, remdamasis 1980 m. Hagos konvencija, būtinai vėliau pradeda vaiko grąžinimo procedūrą.

54 Tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsniu siekiamas tikslas – užtikrinti, kad vaiką neteisėtai išvežęs asmuo neatsidurtų palankesnėje procesinėje padėtyje dėl to, kad valstybės narės, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat jo išvežimo, teismai automatiškai praranda jurisdikciją vien dėl to, kad nuo šiol šis vaikas nuolat gyvena su jį neteisėtai išvežusiu asmeniu kitoje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 2023 m. liepos 13 d. Sprendimo *TT (Vaiko neteisėtas išvežimas)*, C-87/22, EU:C:2023:571, 36 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

55 Antra, nors, siekiant panaikinti buvusios vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teismų jurisdikciją, 10 straipsnio b punkte daroma nuoroda į tai, kad valstybės narės, į kurios teritoriją vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar laikomas joje, kompetentingoms institucijoms nepateikta prašymo jo grąžinti, šioje nuostatoje visiškai nenurodyta, kad tokį prašymą reikia pateikti pagal 1980 m. Hagos konvenciją, ir neatmetama galimybė, kad jis galėjo būti pateiktas per trečiosios valstybės centrinę instituciją.

56 Vis dėlto prielaida, kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, reikštų, kad tėvų pareigų turėtojas, kurio globos teisės buvo pažeistos, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 2 straipsnio 11 dalį, turi remtis 1980 m. Hagos konvencijos nuostatomis, teikdamas prašymą grąžinti vaiką.

57 Pirma, reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 60 straipsnį šios konvencijos nuostatos neturi viršenybės prieš šio reglamento nuostatas valstybių narių tarpusavio santykiuose šiame reglamente reglamentuojamais klausimais (žr. 2023 m. liepos 13 d. Sprendimo *TT (Vaiko neteisėtas išvežimas)*, C-87/22, EU:C:2023:571, 58 punktą).

58 Antra, teiginį, kad prašant grąžinti vaiką tarptautinio grobimo atveju privaloma remtis 1980 m. Hagos konvencijos nuostatomis, Teisingumo Teismas jau yra atmetęs 2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendime *C.E. ir N.E.* (C-325/18 PPU ir C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 49 ir 51 punktai). Kaip matyti iš šios konvencijos 34 straipsnio, grąžinimo procedūra iš tiesų gali būti grindžiama kitomis taisyklėmis ar sutarčių (visų pirma – dvišalių) nuostatomis. Šiuo klausimu to sprendimo 53 punkte Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad tėvų pareigų turėtojas, remdamasis Reglamento Nr. 2201/2003 III skyriaus nuostatomis, gali prašyti pripažinti ir vykdyti sprendimą, susijusį su

tėvų valdžia ir vaikų grąžinimu, kurį priėmė kompetentingas teismas, remdamasis to reglamento II skyriaus 2 skirsniu, net jeigu jis nepateikė 1980 m. Hagos konvencija grindžiamo prašymo grąžinti.

59 Taigi vien tai, kad vienas iš tėvų, kurio globos teisės buvo pažeistos, pradėjo procedūrą (kuri baigėsi nesėkmingai) pagal 1980 m. Hagos konvenciją dėl neteisėtai išvežto ar laikomo vaiko grąžinimo per trečiosios valstybės centrinę instituciją, ir vėliau jo prašymas buvo perduotas valstybės narės kompetentingoms institucijoms, neturi įtakos Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnyje nustatytos jurisdikcijos taisyklės taikymui tokiai situacijai.

60 Trečia, priešingai, nei teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 2021 m. kovo 24 d. Sprendimas *MCP* (C-603/20 PPU, EU:C:2021:231), kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, kad šio reglamento 10 straipsnis netaikomas tuomet, kai tuo momentu, kai buvo pateiktas prašymas dėl tėvų pareigų, vaikas buvo įgijęs nuolatinę gyvenamąją vietą trečiojoje valstybėje po to, kai buvo į ją išvežtas, neturi reikšmės pirma pateiktam aiškinimui. Iš tiesų pagrindinėje byloje neginčijama, kad vaikas buvo galimai neteisėtai išvežtas iš vienos valstybės narės į kitą, o tokia situacija patenka į šios nuostatos taikymo sritį.

61 Galiausiai, ketvirta, priešingai, nei teigia Vokietijos vyriausybė, kadangi apie tai nieko nepasakyta Reglamente Nr. 2201/2003, negalima sutikti su tuo, kad šio reglamento 10 straipsnyje numatytos jurisdikcijos taisyklės bylose dėl tėvų pareigų taikymas priklauso nuo to, ar taikomos procesinės nuostatos, kaip antai nustatytos reglamento 11 straipsnio 6 ir 7 dalyse; pagrindinis pastarųjų tikslas – reglamentuoti informacijos, susijusios su sprendimo negrąžinti vaiko, priimto pagal 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnį, perdavimą valstybės narės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, kompetentingam teismui, taip pat nustatyti šios informacijos pranešimo tvarką (šiuo klausimu žr. 2015 m. sausio 9 d. Sprendimo *RG*, C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, 46 punktą).

62 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad ši nuostata toliau taikoma, nepaisant to, kad trečiosios valstybės centrinei institucijai buvo pateiktas prašymas pradėti vaiko grąžinimo procedūrą pagal 1980 m. Hagos konvenciją ir kad ši procedūra pasibaigė nesėkmingai.

Dėl antrojo klausimo

63 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apskritai siekia išsiaiškinti, kokias sąlygas būtina įvykdyti, kad būtų galima nustatyti, jog jurisdikciją išlaiko valstybės narės, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, teismai.

64 Iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą išdėstytų motyvų ir faktinių aplinkybių matyti, kad šis klausimas konkrečiau susijęs su dviem šio reglamento 10 straipsnio b punkto i papunktyje nurodytos sąvokos „prašymas grąžinti“ aspektais. Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad 2017 m. liepos 7 d. L tėvo pateiktas prašymas grąžinti vaiką nėra „prašymas grąžinti“, kaip tai suprantama pagal 10 straipsnio b punkto i papunktį, nes juo buvo siekiama vaiko grąžinimo į trečiąją valstybę, t. y. Šveicarijos Konfederaciją. Antra, tas teismas laiko, kad 2018 m. liepos 12 d. tėvo pateiktą prašymą dėl globos galima prilyginti „prašymui grąžinti“, kaip jis suprantamas pagal minėto 10 straipsnio b punkto i papunktį. Vis dėlto jis pažymi, kad šis prašymas laikytinas pateiktu pasibaigus šioje nuostatoje nustatytam vienų metų terminui, jei šio termino eigos pradžia būtų tokia pati, kuri taikoma2017 m. liepos 7 d. pateikto

prašymo grąžinti atveju, atsižvelgiant į tėvo iškeltus reikalavimus. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar globos teisių turėtojas turi teisę pateikti naujų įrodymų, palyginti su pateiktais per minėtą procedūrą, ir kokios šiuo atžvilgiu yra įrodinėjimo pareigos taisyklės.

65 Atsižvelgiant į šiuos patikslinimus ir šio sprendimo 39 punkte nurodytą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, antrąjį klausimą reikia performuluoti taip, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad sąvoka „prašymas grąžinti“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima tiek prašymą grąžinti vaiką į kitą valstybę, t. y. ne į valstybę narę, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta iki pat jo neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, tiek šios valstybės narės teismams pateiktą prašymą dėl to vaiko globos. Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, pirma, globos teisių turėtojas, siekdamas įrodyti, kad per šioje nuostatoje nustatytą terminą pateikė prašymą grąžinti, turi teisę pateikti naujų įrodymų, kurie nebuvo pateikti per 1980 m. Hagos konvencijoje numatytą procedūrą, ir, antra, ar taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos yra tokios pačios, kaip taikomos toje procedūroje.

66 Pirma, dėl klausimo, ar, kaip, be kita ko, teigia Komisija, prašymas grąžinti vaiką į kitą valstybę, t. y. ne į valstybę narę, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat jo neteisėto išvežimo ar negrąžinimo (įskaitant trečiąją valstybę), patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunkčio taikymo sritį, reikia konstatuoti, kad šiame reglamente neapibrėžta, ką reiškia „prašymas grąžinti“.

67 Pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (šiuo klausimu žr. 2023 m. liepos 13 d. Sprendimo *TT (Vaiko neteisėtas išvežimas)*, C-87/22, EU:C:2023:571, 39 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

68 Šiuo atžvilgiu visų pirma Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio formuluotėje nėra nieko, kas leistų manyti, kad sąvoka „prašymas grąžinti“ reiškia ne asmens prašymą grąžinti vaiką į valstybę narę, kurios teritorijoje jis nuolat gyveno iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo.

69 Dėl reglamento 10 straipsnio konteksto reikia priminti, kad šiame straipsnyje įtvirtinta specialioji, o minėto reglamento 8 straipsnio 1 dalyje – bendroji taisyklė dėl jurisdikcijos. Taigi šiame 10 straipsnyje nurodytos aplinkybės, kuriomis išlaikoma valstybės narės, kurioje vaikas nuolat gyveno iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, teismų jurisdikcija arba, priešingai, kuriomis ji perduodama valstybės narės, kurioje vaikas įgijo nuolatinę gyvenamąją vietą po neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, teismams.

70 Todėl logiška ir atitinka Reglamente Nr. 2201/2003 įtvirtintų jurisdikcijos taisyklių bylose dėl tėvų pareigų sistemą, kad, pirma, to reglamento 10 straipsnyje nurodytas „prašymas grąžinti“ turi būti pateiktas valstybės narės, į kurios teritoriją vaikas buvo neteisėtai išvežtas ir yra fiziškai, kompetentingoms institucijoms, ir, antra, tuo pačiu prašymu siekiama, kad vaikas būtų grąžintas į valstybę narę, kurioje jis nuolat gyveno iki pat neteisėto išvežimo ir kurios teismai, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, dėl savo geografinio artumo paprastai gali geriau įvertinti, kokias priemones tinkamiausia priimti dėl to vaiko interesų (šiuo klausimu žr. 2023 m. liepos 13 d. Sprendimo *TT (Vaiko neteisėtas išvežimas)*, C-87/22, EU:C:2023:571, 33 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Tačiau šios logikos neatitinka prašymas išvežti vaiką į kitą (be kita ko, trečiąją) valstybę, kurios teritorijoje jis nuolat negyveno iki pat neteisėto išvežimo.

71 Galiausiai tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 2201/2003 tikslai. Iš tiesų juo siekiama atgrasyti nuo vaikų grobimo išvežant į kitas valstybes nares, o grobimo atveju – pasiekti, kad vaikas būtų nedelsiant sugrąžintas į valstybę, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta (2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *C.E. ir N.E.*, C-325/18 PPU ir C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 47 punktas).

72 Be to, Teisingumo Teismas, aiškindamas Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnį, jau yra nusprendęs, kad vienas iš šios nuostatos tikslų – atkurti *status quo ante*, t. y. situaciją, buvusią iki vaiko neteisėto išvežimo ar negrąžinimo (šiuo klausimu žr. 2023 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rzecznik Praw Dziecka ir kt. (Nutarties grąžinti vykdymo sustabdymas)*, C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 69 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

73 Nors, kaip nurodyta šio sprendimo 51–62 punktuose, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnį suteikta jurisdikcija nepriklauso nuo to, ar yra pradėta grąžinimo iš vienos valstybės narės į kitą procedūra pagal 1980 m. Hagos konvenciją (ją papildant šio reglamento 11 straipsnio nuostatomis), šio reglamento 10 ir 11 straipsniuose nurodytais prašymais grąžinti neišvengiamai siekiama bendro tikslo – atkurti *status quo ante*.

74 Taigi nė vieno iš šių tikslų nepavyktų pasiekti, jei „prašymas grąžinti“ būtų suprantamas kaip prašymas perduoti vaiką valstybei, kurios teritorijoje vaikas nuolat negyveno iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimo *OL*, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 38 punktą).

75 Tokį aiškinimą patvirtina 1980 m. Hagos konvencija. Pirma, nors, kaip teigia Komisija, pagal šios konvencijos 8 straipsnio pirmą pastraipą globos teisių turėtojas prašymą dėl vaiko grąžinimo gali pateikti per bet kurios Susitariančiosios Valstybės centrinę instituciją, tos konvencijos preambulėje vis dėlto nurodyta, kad ja siekiama tarptautiniu mastu apsaugoti vaikus nuo žalingų padarinių, kurių sukelia jų neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas, ir nustatyti tvarką, kuri užtikrintų greitą jų sugrąžinimą į valstybę, kurioje jie nuolat gyvena (šiuo klausimu žr. 2023 m. vasario 16 d. Sprendimo *Rzecznik Praw Dziecka ir kt. (Nutarties grąžinti vykdymo sustabdymas)*, C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 64 punktą).

76 Taigi iš Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunkčio aiškinimo pagal tekstą, kontekstą ir tikslus matyti, kad sąvoka „prašymas grąžinti“ pagal šią nuostatą reiškia asmens prašymą grąžinti vaiką į valstybę narę, kurios teritorijoje jis nuolat gyveno iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo.

77 Atvirkščiai, prašymas leisti vaikui apsigyventi su vienu iš jo tėvų trečiojoje valstybėje, kurioje vaikas nuolat negyveno iki pat neteisėto išvežimo, nėra „prašymas grąžinti“ pagal 10 straipsnio b punkto i papunktį.

78 Antra, prašymo dėl globos, teikiamo valstybės narės, kurios teritorijoje vaikas nuolat gyveno iki pat jo neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, teismams negalima laikyti lygiaverčiu prašymui grąžinti pagal Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunktį.

79 Iš tiesų, kaip iš esmės nurodyta generalinio advokato išvados 61 punkte, iš šio reglamento 10 straipsnio b punkto matyti, kad prašymas grąžinti vaiką nėra tapatus prašymui dėl vaiko globos, nes jų paskirtis skirtinga. Pirma, priešingai nei prašymas dėl vaiko globos, kurį gavus reikia iš esmės išnagrinėti ginčą dėl tėvų pareigų, prašymo grąžinti procedūra pagal savo pobūdį yra greita, nes, kaip numatyta Reglamento Nr. 2201/2003 17 konstatuojamojoje dalyje, ja siekiama užtikrinti vaiko grąžinimą nedelsiant (šiuo klausimu žr. 2023 m. vasario 16 d.

Sprendimo *Rzecznik Praw Dziecka ir kt. (Nutarties grąžinti vykdymo sustabdymas)*, C-638/22 PPU, EU:C:2023:103, 68 ir 70 punktus). Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad sprendimas dėl vaiko grąžinimo arba jo negrąžinimo neišsprendžia vaiko globos klausimo; reikia turėti omenyje, kad tai, jog negalima pasinaudoti grąžinimo procedūra, neatima vieno iš tėvų, kurio globos teisės buvo pažeistos, galimybės ginti savo teises byloje dėl tėvų pareigų teismuose, turinčiuose jurisdikciją nagrinėti šias bylas pagal Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatas (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimo *OL*, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 65 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

80 Kadangi nei prašymo grąžinti vaiką į valstybę, kurios teritorijoje jis nuolat negyveno iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, nei prašymo dėl šio vaiko globos negalima laikyti „prašym[ais] grąžinti“ pagal Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunktį, nereikia nagrinėti šio sprendimo 65 punkto paskutiniame sakinyje nurodytų klausimų.

81 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunktis turi būti aiškinamas taip, kad pagal šią nuostatą sąvoka „prašymas grąžinti“ neapima nei prašymo grąžinti vaiką į kitą valstybę, t. y. ne į tą valstybę narę, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, nei šios valstybės narės teismams pateikto prašymo dėl to vaiko globos.

Dėl trečiojo klausimo

82 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 6–8 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jos taikomos, kai pagal 1980 m. Hagos konvenciją vyksta vaiko grąžinimo procedūra tarp trečiosios valstybės ir valstybės narės, kurios teritorijoje šis vaikas yra po neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, jeigu iki išvežimo vaikas nuolat gyveno kitoje valstybėje narėje.

83 Kaip nurodyta šio sprendimo 50 punkte, iš šio reglamento 11 straipsnio formuluotės matyti, kad jis taikomas tik kartu su 1980 m. Hagos konvencijos nuostatomis santykiuose tarp valstybių narių.

84 Darytina išvada, kad, kaip teisingai nurodė Vokietijos ir Lenkijos vyriausybės, taip pat Komisija, minėto reglamento 11 straipsnio 6 ir 7 dalyse numatytos informavimo ir pranešimo pareigos ir to paties reglamento 11 straipsnio 8 dalyje nurodyto sprendimo vykdytinumas netaikomi vaiko grąžinimo procedūrai, vykdomai tarp trečiosios valstybės centrinės institucijos ir valstybės narės, kurioje vaikas yra po neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, institucijų.

85 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 6–8 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jos netaikomos, kai pagal 1980 m. Hagos konvenciją vyksta vaiko grąžinimo procedūra tarp trečiosios valstybės ir valstybės narės, kurios teritorijoje šis vaikas yra po neteisėto išvežimo ar negrąžinimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

86 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 10 straipsnio b punkto i papunktis**

   turi būti aiškinamas taip:

   ši nuostata toliau taikoma, nepaisant to, kad trečiosios valstybės centrinei institucijai buvo pateiktas prašymas pradėti vaiko grąžinimo procedūrą pagal 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudarytą Konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų ir kad ši procedūra pasibaigė nesėkmingai.

2. **Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto i papunktis**

   turi būti aiškinamas taip:

   pagal šią nuostatą sąvoka „prašymas grąžinti“ neapima nei prašymo grąžinti vaiką į kitą valstybę, t. y. ne į tą valstybę narę, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta iki pat neteisėto išvežimo ar negrąžinimo, nei šios valstybės narės teismams pateikto prašymo dėl to vaiko globos.

3. **Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 6–8 dalys**

   turi būti aiškinamos taip:

   jos netaikomos, kai pagal 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudarytą Konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų vyksta vaiko grąžinimo procedūra tarp trečiosios valstybės ir valstybės narės, kurios teritorijoje šis vaikas yra po neteisėto išvežimo ar negrąžinimo.

Parašai.